

Vuk'uzenzele

E NA LE
DIBAKA TŠA
MEŠOMO
KA GARE

O e tlisetšwa ke Dikgokagano tša Mmušo (GCIS)

Sepedi / English

| Phupu 2018 Kgatišo I

Molemi wa mosadi o šomela katlego ya gagwe

GO ITHAOPA ka polaseng e sa le yo monnyane go netefaditše gore mohlomi wa kgwebo wa mosadi yo a nago le mafolofolo a be le mošomo wo o atlegilego ka go tša temo.

Nonkululeko Mathebula

Go tloga bohloking le go segwa ge a be a šoma ka polaseng Mahlatse Matlakane (20) bjale ke molemi yo a atlegilego wa pepere ye tala.

Mahlatse o thomile go ithaopa polaseng ya kgauswi ya pepere ye tala mafelelong a beke le mai-khutšong a dikolo a na le mengwaga ye 15 go thuša mmagwe yo a bego a sa some go fepa ba lapa.

Matlakane o dula Ga-Moisimane ka Buchum ka ntle ga Polokwane ka Limpopo.

O re le ge e le gore o ipshina ka dikenywa tša go šoma ga gagwe kudu, ka mehla ga go bonolo.

"Ge re gola go be go le boima go nna le go bana ba gešo. Dithaka tša ka di be di ntshega ge ke thoma go šoma ka polaseng ba re bolemi ke bja batho ba go se kgone go bala le go ngwala.

"Se se ile sa nkweša bohloko maikutlong eupša ke be ke nyaka go hwetša tsebo ka ga bolemi gore ke kgone go bo tšwetša pele

Mahlatse Matlakane o kgauswi le go atlega leetong la gagwe la go ba molemi wa pepere ye tala Ga-Moisimane ka Buchum, ka ntle ga Polokwane ka Limpopo.

bjale ka mošomo wa ka," a realo.

Ge Matlakane a sena go hwetša maitemogelo o ile a boledišana le Johan Nel e

lego mong wa polasa yeo a bego a ithaopa gona mabapi

le go bjala dipeu tša gagwe le go lema pepere.

Nel o ile a mo fa dihekthara

tše pedi tša naga polaseng ya gagwe.

E tšwelapele
letlakaleng la 2

**"Thuto ke sebetša se maatla
kudu seo o ka se šomišago go
fetoša lefase."**

Nelson Mandela

“100”

Nelson Mandela
Centenary
2018
Be the Legacy

**ABIS ya Kgoro ya
Merero ya Selegae
e tla aba tirelo ya
ka pela**
Letlakala 2

**Marentšere a
Šireletša ditšukudu**

Letlakala 8

ALSO AVAILABLE ON:

@VukuzenzeleNews

f Vuk'uzenzele

Websites: www.gcis.gov.za

www.vukuzenzele.gov.za

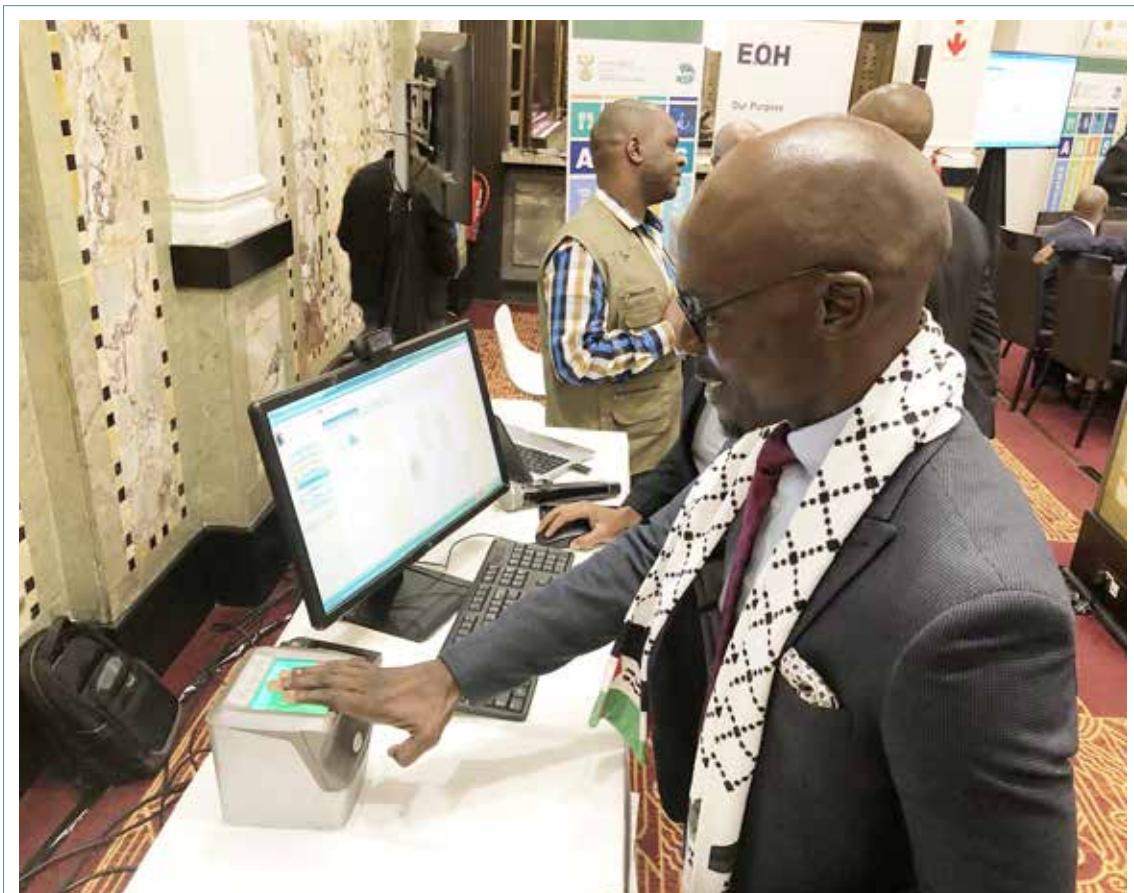
E-mail: vukuzenzele@gcis.gov.za

Tel: (+27) 12 473 0353

Free Copy

Home Affairs ABIS to provide faster service

THE NEW biometric system will be rolled out over a period of five years.

■ Home Affairs Minister Malusi Gigaba gives the new Automated Biometric Identification System a test drive. The system will speed up service delivery and the issuing of ID documents.

The new Automated Biometric Identification System (ABIS) will have an impact on the turnaround time for issuing ID documents and passports, and will reduce the duplication of identities.

The Minister of Home Affairs, Malusi Gigaba, recently announced ABIS which is said to change the way in which South Africans are identified and will form the backbone of how the public and private sector will manage the au-

thentication of their clients.

ABIS will be the identification and security solution in support of national government's drive towards modernisation of all departments for service efficiency.

The system will offer a single

● ● ●

Ka morago ga go phetha dithuto tša marematlou Matlakane o ile a khutša ngwana a se dithutong le ge a be a amogetšwe ka Yunibesithing ya Johannesburg go ithutela molao.

O ile a boela go Nel a mo kgopela thušo ye nngwe ya bolehi gomme o ile a šišinya gore a boledišane le kgoši ya fao lefelong leo mabapi le kgonagalo ya gore e mo fe naga.

Ka morago ga ge a bone kgatelopele ya gagwe polaseng ya Nel kgoši ya lefelo

leo e ile ya mo fa dihekthara tše 40 tša naga polaseng ya Babirwa Ba Tau Ya Tswala fao a sepedišago kgwebo ya gagwe mo lebakeng le. O thwetše bafsa ba bane gore ba šome le yena.

Polasa ya Matlakane e aba dipepere tše tala mebara-keng ya dikenya le merogo ka Bochum, Polokwane le Johannesburg.

Le ge e le gore kgwebo ya gagwe e na le letseno la R50 000 ka kgwedi, Matlakane o lebeletše gore a tsene ka mmarakeng wa

boditšhabatšhaba.

Le ge e le gore ga se a hwetša thušo go tšwa mmušong, Matlakane o re o na le kholofelo ka ga bokamoso bja gagwe gomme a bolela gore maikemišetšo a gagwe

ke gape go hlatloša maemo a maloko a setšhaba ao a lego bohloking setšhabeng sa gabu ka go ba fa bokgoni le go ba thwala mešomong, ge kgwebo ya gagwe e tšwela pele go gola. □

Marentšere a šireletša ditšhukudu

LENANEO LEO le Katološitšwego la Mešomo ya Setšaba (EPWP) la mabapi le tikologo le netefatša bobedi tlhomo ya mešomo le tshireletšo ya diphoofto tša naga.

Bahlokemedi ba tikologo ba kgathile tema go fokotša ditiragalo tša go bolaya diphoofto tša tšeelwa manaka a tšona ka mafelong a pabalelo ya tlhago go ralala le naga.

Dale Hes

Phakamani Nyawo (26), wa mohlokemedi wa tikologo yo a lego ka Lešokeng la Diphoofto la Umkuze ka KwaZulu-Natal, ke yo mongwe wa bahlokemedi ba tikologo ba 1 659 bao ba filwego mošomo wa go

hlokomeba tikologo ka mafelong a pabalelo ya tlhago a setšaba le a phraebete go ralala le Afrika Borwa ke Mokgatlo wa Dirapa tša Bosetšaba (SANParks). Nyawo, yo e lego karolo ya protšeke ya go hlokomeba tikologo ye e sepetšwago ke EPWP, o dumela gore go bohlokwa go ruta ditšhaba ka ga go hlokome-

la tikologo.

"Re swanetše go tšwa re ye setšhabeng re dire gore se kwešiše gore ke ka lebaka la eng go le bohlokwa go babalela tlhago. Ke gona fao setšaba se tlago kwešiše bohlokwa bja diphoofto tša naga," a realo.

Lenaneo le, leo le fago bafsa ba Afrika Borwa bokgoni bjo ba bo

hlokago go šoma ka go pabalelo ya tlhago le ka lefapheng la mehutahuta ya diphedi, le netefaditše gore Nyawo o kgora go hlokomeba lapa la gagwe.

"Ntlo ya ba lapa la ka e na le marulelo a mabotse gonabjale, ga a dutle meetse, gomme se ke ka lebaka la mošomo wa ka. Ke thabile ge ke hweditše sebaka se," a realo.

Tona ya Merero ya Tikologo Ngaka Edna Molewa o re bahlokemedi ba tikologo ke 'marentšere' ka gobane ba raloka tema ye bohlokwa ge ba lwantšha bosenyi bja tikologo, go swana le go tšeela diphoofto manaka a tšona ka go di bolaya.

"Mo ngwageng wo o fetilego bahlokemedi ba tikologo bao ba ka bago ba 1 659 ba rometšwe mafelong ao go nago le ditiragalo tše ntši tša go bolaya ditšhukudu tša tšeelwa manaka a tšona ka nepo ya go thuša ka tshireletšo ya tikologo. Ba tlo maatlafatšwa go ba batseta ba ditšhukudu ka mo mafelong a," a realo.

Nyawo e bile karolo ya sehlopha seo se ilego sa swara mmayadiphoofto ka Sera-

peng sa Diphoofto sa Umkuze, gomme se se ile sa feletša ka gore mosenyi yo a bonwe molato.

"Ke ile ka ikgantšha ka maitapišo a ka gomme mo lebakeng le, re ile ra šomiša mai-temogelo a ren a go swara mmayadiphoofto yo," a realo.

Lenaneo le le šomile go thuša ka go golega babayadiphoofto bao ba nyakago manaka a tšona, go ba nyakiša le go ba romela kgolegong; go realo se sa fokotša ditiragalo tša go bolaya ditšhukudu tša tšeelwa manaka a tšona ka 50%; le go netefatša gore go ba le phokotšego ya 76% ka ditirong tša go thea diphoofto. **V**

Naa o be o tseba?

Kgoro ya Merero ya Tikologo e šomišitše R235 milione e efa bafsa mabokgoni ka ga tikologo.

Go hwetša tshedimošo ka bottalo mabapi le ka fao o ka dirago dikgopelo tša mošomo wa EPWP, ikgokaganye le Kgoro ya Mešomo ya Setšaba go 012 406 1000.

Lenaneo le le ikemišeditšego go hloma mešomo

BJALE KA GE SEHLA sa mello ya dihlaga se batamela, Vuk'uzenzele e hweditše tshedimošo ka ga lenaneo leo le atlegilego leo le thekgwago ke mmušo ka ditšhelete leo le thibelago le go laola mello ya dihlaga.

Adele Schormann

Working on Fire (WOF) e laola lenaneo leo le kopantšwego la taolo ya mello ya dihlaga leo le netefaditšego gore bafsa ba bantsi bao ba tšwago ditšhabeng tše di hlokago menyeta ba hwetša mešomo.

Ka ge le thekgwa ka ditšhelete Kgoro ya Merero ya Tikologo, lenaneo le le wela ka fase ga Lenaneo le le Katološitšwego la Mešomo ya Setšaba (EPWP).

Le fa bafsa ba bantsi bao ba sa kgonego go hwetša mešomo kholofelo gomme le fihleletše katlego ye kgolo ka thibelong le taalong ya mello ya dihlaga, go realo e le go fokotša seabe sa mello ye.

Lenaneo le le thwetše batho ba go feta ba 5 000 go tšwa ditšhabeng tše di hlokišitšwego menyeta ba go hlegilego mo lenaneong le. O šomile ka WOF mo mengwageng ye 11.

Mohlankedi wa dikgokagano wa WOF Lebogang Maseko o hlalošitše gore lenaneo le le nepišitše bafsa ebile le thwala bagolofadi go šoma ka dikantorong tša lona tša diphense.

"Re beile kgatelelo ye maatla go tlhabollo ya mabokgoni le go aba mešomo go bafsa bao ba sa tšwago dikolong tše di pha-

Lorraine Mokoena o hlegile kudu go lenaneo la WOF.

gamego goba bao ba sa tšwago go aloga dihlengweng tša thuto ya godingwana. Go bao ba thwetšwego ka mo lenaneong le, 94% ke bafsa, 31% ke basadi gomme dipersente tše tharo ke bagolofadi," a tiišetša bjalo.

Lorraine Mokoena (31) go tšwa Mpumalanga ke yo mengwe wa bao ba thwetšwego bao ba hlegilego mo lenaneong le. O šomile ka WOF mo mengwageng ye 11.

Ka morago ga go phetha dithuto tša marematlou o ile a swara bothata go hwetša mošomo mengwaga ye mebedi. Sesi wa gagwe o ile a mmotša ka ga lenaneo la WOF.

"Tshepedišo ya go dira dikgopelo e be e le boima. Boitekanelo mmeleng ke senyakwa se bohlokwa kudu mo mošomong wo gomme bao ba dirago dikgopelo ba swanetše go feta pele mo tshepedišong ya go itshidulla. Ge o tšwelela ditekong tše o swanetše go tšwelela gape go dithhahlobo tša kalafo gomme

ka morago ga fao tlhahlo ka ga go tima mello e a thoma," a realo.

Mokoena o thomile bjalo ka mošomi wa maemo a fasana wa ditimamello gomme a šoma go fihla go mošomo wa moetapele wa godingwana wa sehlopha sa boraditimamello ba 18.

"Mošomo wo o fetišitše bo-phelo bja ka. Ke nna fela ke fepago bana ba gešo le bana ba ka ba babedi. Bjale ke kgona go fepa ba lapa la ka le go romela bana ba ka sekolong," gwa bolela Mokoena."

O dumetše gore lefapha la ditimamello ka kakaretšo ke mošomo wo o dirwago ke banna gomme o ithutile gore a tiye bjalo ka mosadi ka mo lefapheng le.

Mokoena o ikemišeditše go ba molaodi wa ka kantorong wa mešomo ya ditimamello mo mengwageng ye e tlago ye mebedi. Se se tla mo dira gore a

rwale maikarabelo go dihlapha ka moka tša WOF tše di lego ka Mpumalanga.

Ka ge sehla sa mello ya dihlaga se batametše, Mokoena o fane ka dikeletšo tše di latelago ka nepo ya gore batho ba thibele mello ya dihlaga:

- O se ke wa gotša mello ya dihlaga molaleng ge o sa kgone go e laola.
- Netefatša gore le na le thuša le didirišwa tše di lekanego ge go ka direga gore go be le mathata afe goba afe a a ka hlagago.
- O se ke wa tlogela mollo o goditšwe go se na motho yo a o hlokometšego.
- Hlokomeba boemo bja boso.
- Mello ye e gotšwago molaleng ga se ya swanela go gotšwa go fiša kudu goba go na le meboy a ye mentši kudu. **V**

Go hwetša tshedimošo ka bottalo ka ga lenaneo la WOF, letšetša 021 418 2569 goba 082 508 0990 goba romela emeile go news@wofire.co.za.